

LBTU
Lauksaimniecības un pārtikas
tehnoloģijas fakultāte

LATVIJAS VIETĒJĀS KAZAS VECĀ TIPĀ (LVK) DZĪVNIEKU FENOTIPISKAIS VĒRTĒJUMS

PHENOTYPICAL EVALUATION OF LATVIA LOCAL GOAT OLD TYPE (LVK) ANIMALS

Dr. agr. Daina Jonkus

Mg. agr. Kristīne Piliena

Zinātniski praktiskā konference “**Līdzsvarota lauksaimniecība 2025**” 20.02.2025

Pētījuma aktualitāte un mērķis

Aktualitāte:

Biedrības paškontroles ietvaros, lai atlasītu šķirnes atjaunošanas procesā piemērotākos dzīvniekus bija nepieciešamība aktualizēt un veikt grozījumus Saglabāšanas programmā Latvijas vietējām kazām (LVKVT grupas dzīvnieki).

Mērķis:

Analizēt Latvijas vietējās šķirnes vecā tipa (LVK) kazu populācijas fenotipiskās pazīmes, kas noteiktas snieguma pārbaudē.

Šķirnes apraksts

Latvijas vietējā kazu šķirne (vecais tips – LVK) ir viena no Latvijā saglabājamām, apdraudētajām lauksaimniecības dzīvnieku šķirnēm. Latvijas vietējā kaza pielāgojoties vides un klimata apstākļiem veidojusies ilgstošā laika periodā – 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā.

Apmatojuma krāsa: melna, balta, vai dažādās nokrāsās;

Akota mati: 5 – 10 cm gari;

Ziemas periodā veidojas pelēcīga dūnvilna;

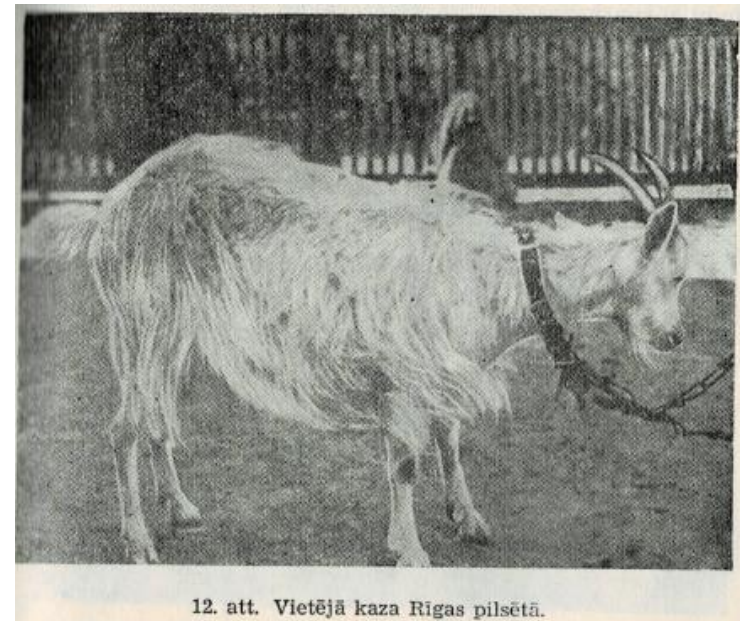
Krūšu apkārtmērs: 75 – 83 cm

Skausta augstums: 50 – 70 cm

Dzīvmasas svars:

Kazas – 35 – 45 kg

Āži – 60 – 80 kg.

12. att. Vietējā kaza Rīgas pilsētā.

FOTO: Agr. A. Lācis «Kazu audzēšana un kopšana» 1946.g. 39. lpp

Pētījuma šķirnes populācijas apjoms

1. Dzīvnieku skaits:

Vaislas kazu mātes – 205

Vaislas āži – 22

2. Dzīvnieki atrodas visā Latvijas teritorijā

3. Saglabāšanas programmas izpildē iesaistījušās 14 saimniecības

4. Dzīvnieki atrodas visā Latvijas teritorijā.

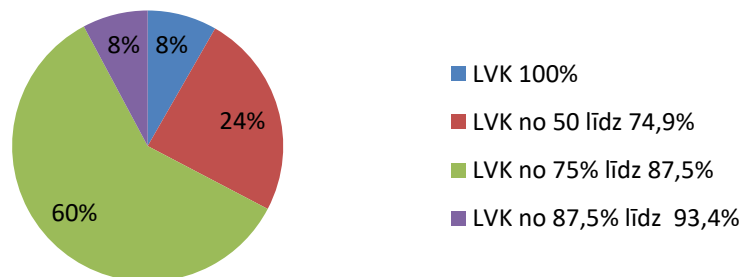
Pētījuma analizēts

- Dzīvnieku vecums (gadi)
- Šķirnes asinības LVK procentuālā daļa %
- Informācija par dzīvnieku izcelsmi (informācija par paaudzēm)
- Dzīvnieku krūšu apkārtmērs (cm)
- Dzīvnieku skausta augstums (cm)
- Dzīvnieku dzīvmasa (kg)
- Akota matu novērtējums vasarā un ziemā (punktos)
- Dūnvilnas novērtējums vasarā un ziemā (punktos)

Pētījumā dzīvnieku iedalījums grupās

Kazu grupa	n	Vecums gadi
Vaislas kazu mātes	205	5.9 ± 0.20
Kazas vecumā līdz 3.g.	39	2.7 ± 0.07
Kazas vecākas par 3.g.v.	166	6.6 ± 0.15
Vaislas āži	22	4.3 ± 0.28
Āži jaunāki par 3.g.v.	6	2.6 ± 0.15
Āži vecāki par 3.g.v.	16	5.0 ± 0.22
Kopā	227	5.7 ± 0.19

**Dzīvnieku novērtējums pēc LVK
asinības sastāva %**

Radnieciskās šķirnes:

Tīringa (TIR)

Togenburga (TOG)

Alpu (AK)

Zāne (ZK)

Morfoloģiskās pazīmes

Kazu grupa	n	Kr. apkm. cm	Sk. augst. cm	Dzīvmasa kg
Vaislas kazu mātes	205	82.9 ± 0.43	67.2 ± 0.33	47.9 ± 0.60
Kazas vecumā līdz 3.g.	39	77.7 ± 1.05	65.6 ± 0.75	42.3 ± 1.10
Kazas vecākas par 3.g.v.	166	84.1 ± 0.42	67.6 ± 0.36	49.3 ± 0.66
Vaislas āži	22	90.5 ± 1.45	72.7 ± 1.25	58.1 ± 2.37
Āži jaunāki par 3.g.v.	6	85.3 ± 1.45	69.5 ± 2.16	51.3 ± 2.38
Āži vecāki par 3.g.v.	16	92.4 ± 1.70	73.9 ± 1.45	60.7 ± 2.92
Kopā	227	83.6 ± 0.44	67.7 ± 0.33	48.9 ± 0.62

Paaudzes sadalījums

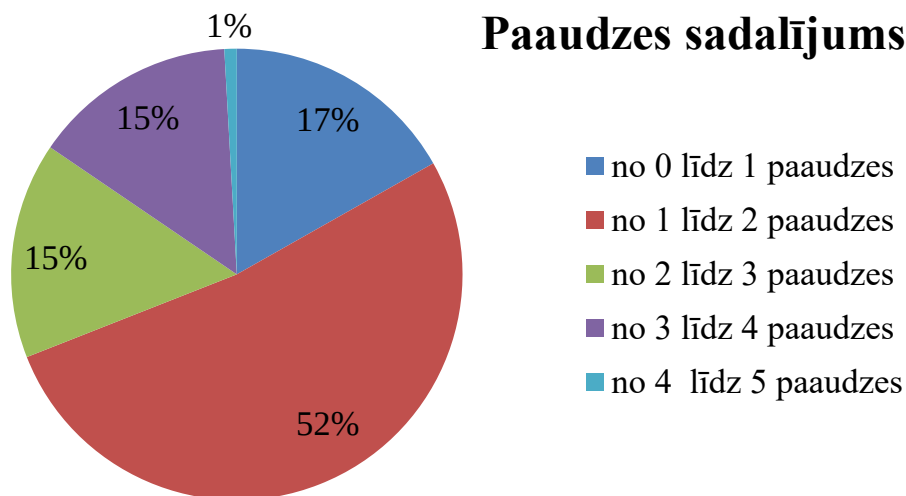
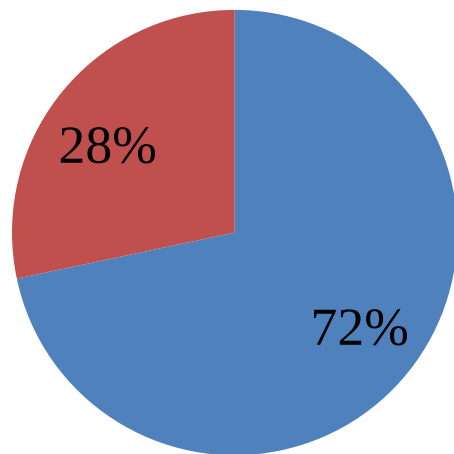

FOTO: Ieva Līpīte

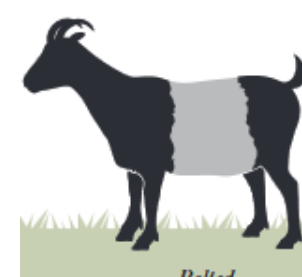
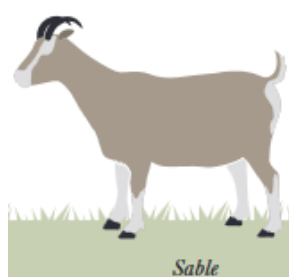
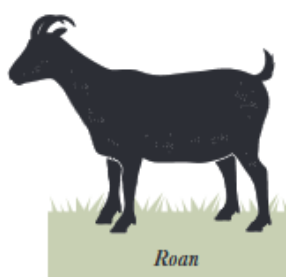
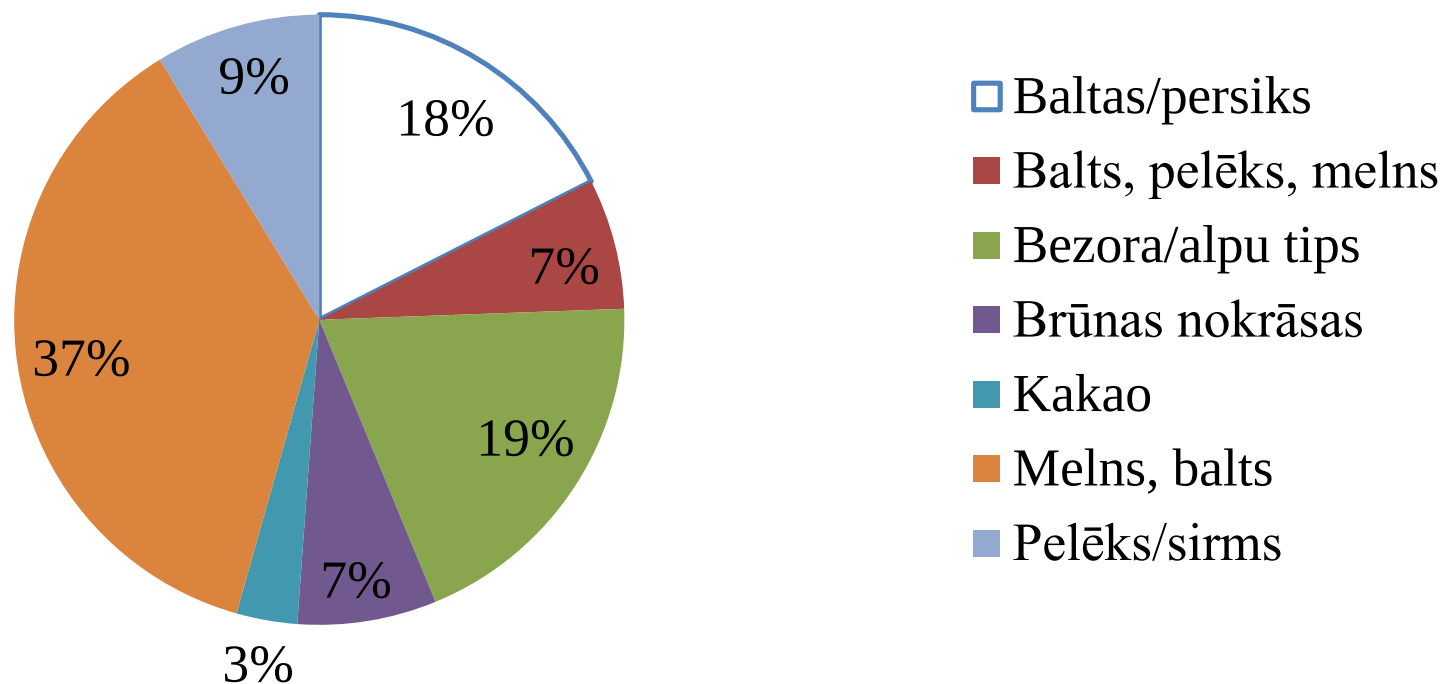
Fenotipiska pazīme -ragi

■ Dzimuši ar
ragiem
■ Dzimuši toli

Apmatojuma krāsas

Apmatojuma krāsa

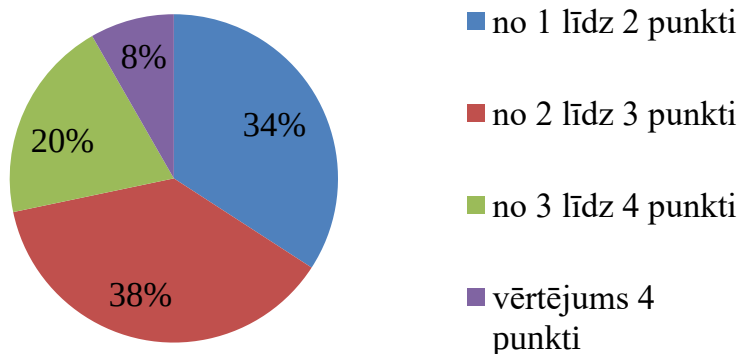
Akota apmatojuma novērtējums

Kazu grupa	n	Akots ziemā (punkti)	Akots vasarā (punkti)
Vaislas kazu kazas	205	2.2 ± 0.06	2.0 ± 0.06
Kazas vecumā līdz 3.g.	39	2.4 ± 0.15	2.2 ± 0.17
Kazas vecākas par 3.g.v.	166	2.2 ± 0.06	2.0 ± 0.06
Vaislas āži	22	3.7 ± 0.11	3.3 ± 0.12
Āži jaunāki par 3.g.v.	6	3.8 ± 0.25	2.9 ± 0.20
Āži vecāki par 3.g.v.	16	3.7 ± 0.12	3.4 ± 0.13
Kopā	227	2.4 ± 0.06	2.1 ± 0.06

FOTO: Ieva Līpīte

Apmatojuma novērtējums

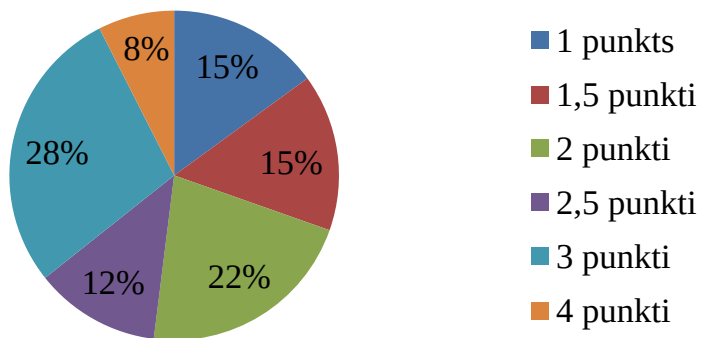
Akota mati gada laikā nomainās nepārtraukti!

Dūnvilnas novērtējums

Kazu grupa	n	Dūnvilna ziemā	Dūnvilna vasarā
Vaislas kazu mātes	205	2.2 ± 0.06	0.9 ± 0.04
Kazas vecumā līdz 3.g.	39	2.6 ± 0.15	0.9 ± 0.13
Kazas vecākas par 3.g.v.	166	2.1 ± 0.07	0.8 ± 0.04
Vaislas āži	22	2.6 ± 0.16	1.1 ± 0.11
Āži jaunāki par 3.g.v.	6	2.6 ± 0.35	1.0 ± 0.18
Āži vecāki par 3.g.v.	16	2.6 ± 0.18	1.2 ± 0.13
Kopā	227	2.2 ± 0.06	0.9 ± 0.03

Dūnvilnas novērtējums ziemas periodā

**Dūnvilna sāk veidoties
iestājoties vēsākam
laikam!**

FOTO: I. Līpīte, S. Lasmane, N. Vītola

Secinājumi

- Saglabāšanas programmā iekļauto dzīvnieku morfoloģiskās un fenotipiskās pazīmes atbilst šķirnes noteiktam standartam.

Skausta augstums 67.7 ± 0.33 cm;

Krūšu apkārtmērs 83.6 ± 0.44 cm;

Dzīvnieku dzīvmasa 48.9 ± 0.62 kg;

Akotu matu novērtējums 2.4 ± 0.06 ziemā, 2.1 ± 0.06 vasarā;

Dūnvilnas novērtējums 2.2 ± 0.06 ziemā, 0.9 ± 0.03 .

- Novērtējot dzīvnieku akota matu kvalitāti vērā jāņem, ka dzīvniekam tie nomainās nepārtraukti.
- Ņemot vērā pētījumā iegūtos datus un veiktās analīzes Biedrība 2024. gadā ir aktualizējusi un veikusi grozījumus Saglabāšanas programmā (LVKVT) grupas dzīvniekiem.

Vēsturiskas atziņas, kāpēc pasaulē joprojām svarīgi ir saglabāt vietējās sugas dzīvniekus

L. Hoffmans, kas labi pazīstams, kā veens no saprātigakeem vācu rakstneekem lopkopības jautajumos, sāk savu eevadu ar bēdīgā fakta konstatejumu, ka Vācijā veetejus lopus arveenu vairak aizdzen prom kulturai mazak peeejamos stūrišos, arveenu vairak eeved svešas **sugas**, lai rikšotu līdz ātram prasījumam pēc leelakas ražas. Izzūd **veeteji** lopi un «tomēr peedzīvojumi, māca, ka senās **veetejās sugas**, kas gadusimtepos peeglaudušās zemei, klimatam un apstākļeem un tādā ziņā pārveidojušās, ka šis **sugas** nevar pilnīgi atmainīt ar kādu citu sugu. Seviski tas ir pateesi par apgabaleem ar īpašiem klimatiskeem apstākļeem, galvenā kārtā kalnajos un peekrastes zemēs». Teoretiski jau ir peelaižams, ka varetu atrast derīgu svešu sugu, bet ta arveenu sāk ar to, ka izskauž veetejus lopus, pirms peerādijuse savu pārakumu. Ari tas ir labi pazīstams fakts, ka **veeteji** lopi labaki izleeto savā apgabalā augušo barību.

Dažādas ziņas.

1914.07.09 Zemkopis

augumu, izņemot tikai dažus, kuras parādības cēlons meklējams pamaza auguma mātOs. Izstādīto peena lopu leelākā daļa bij pusasiņu un tīrasiņu angļu-fiņu **sugas**. No **veetejās sugas** lopeem bij atvests ļoti mazs skaits govju. Tomēr ārzemju **sugu** peekriteji varēja pārleecinātees par **veetejo** lopu ražību un viņu atmaksāšanos.

